

IULIANA POP

GEOGRAFIA TURISMULUI

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Capitolul 1. Turismul - fenomen dinamic	10
1.1. Turismul – sector cheie al economiei mondiale.....	10
1.2. Turistul și turismul.....	11
1.3. Etape în evoluția turismului	14
1.4. Factori cu impact în dezvoltarea turismului.....	16
Capitolul 2. Importanța geografiei turismului	20
2.1. Concepte cheie utilizate în geografia turismului	21
2.2. Unități taxonomice utilizate în geografia turismului	26
Capitolul 3. Tipuri și forme de turism	29
3.1. Tipuri de turism.....	29
3.1.1. Turismul de vacanță, agrement și recreere.....	30
3.1.2. Turismul cultural și de educație	34
3.1.3. Turismul pentru îngrijirea sănătății	37
3.1.4. Turismul de afaceri și profesional.....	41
3.2. Forme de turism	41
Capitolul 4. Potențialul turistic	50
4.1. Potențialul turistic natural	50
4.1.1. Potențialul turistic al reliefului.....	50
4.1.2. Potențialul turistic al climei.....	61
4.1.3. Potențialul turistic al hidrosferei	63
4.1.4. Potențialul turistic al biosferei.....	68
4.2. Potențialul turistic antropoc	72

4.2.1. Megaliții	72
4.2.2. Edificiile istorice: castrele, cetățile fortificate, castelele, palatele.	73
4.2.3. Edificiile religioase	78
4.2.4. Edificiile culturale și sportive	88
4.2.5. Monumente și grupuri statuare.....	95
4.2.6. Edificiile economice cu funcție turistică.....	98
4.2.7. Sediile unor instituții, firme, complexe expoziționale	106
4.3. Potențialul turistic și regionarea turistică	108
Bibliografie	111

Cuvânt înainte

Turismul reprezintă un fenomen social, cultural și economic care vizează mobilitatea oamenilor către locuri necunoscute, dincolo de granițele reședinței lor convenționale, fiind de obicei motivați de plăcere sau alte interese personale. Turismul reprezintă un complex de activități dinamice care definesc puternic performanța economică a secolului al XXI-lea.

Pe harta lumii, putem observa o creștere a numărului de noi destinații turistice, care cuprind o serie de țări emergente, cu un flux sporit de turiști internaționali. Creșterea substanțială a numărului de turiști, în special în Asia de Sud-Est, dar și în Orientul Mijlociu, a contribuit la creșterea importanței economice a turismului pe plan mondial. Această dezvoltare rapidă a turismului în țări cu economii emergente este un fenomen tipic, care se produce în epoca postindustrială și este susținut de accesul turiștilor la obiective culturale, religioase, evenimente sportive și altele.

Turismul este o activitate importantă cu caracter social, cultural și implicații de mediu, antrenând un număr mare angajați. Globalizarea turismului a oferit o creștere semnificativă a oportunităților de angajare, în special pentru țările în curs de dezvoltare și emergente. În timp ce în a doua jumătate a secolului al XX-lea creșterea economică, inclusiv sectorul turistic, a fost condusă de către țările dezvoltate, prima jumătate a secolului XXI se va confrunța, probabil, cu o relocare a motorului de creștere, în special în țările emergente și în țările în curs de dezvoltare.

În același timp, turismul este influențat de politici sociale, demografice, naturale, economice, ecologice. Începutul mileniului trei este marcat de o serie de provocări greu de anticipat. Primul eveniment care a marcat omenirea, a fost atacul terorist de la 11 Septembrie 2001, din SUA, cu repercursiuni și asupra turismului, a călătoriilor și, mai ales, a siguranței turiștilor. Acest eveniment nefast s-a replicat cu precădere în mai multe țări dezvoltate, astfel încât multe călătorii au fost anulate, amânate sau

desfășurate în condiții de nesiguranță, cu toate că se iau toate măsurile necesare pentru desfășurarea în siguranță a activității turistice. Aceste provocări au făcut să se vorbească tot mai mult pe tema corelației dintre turism și terorism, mai ales când victimele sunt tocmai principalele destinații turistice (Franța, Spania, Marea Britanie, Germania, Belgia, etc), pe lângă regiunile turistice mai vechi, cunoscute pentru acest tip de manifestare la adresa securității turiștilor.

O altă mare provocare o constituie schimbările climatice, atât prin deteriorarea mediului înconjurător, cât mai ales prin fenomenele extreme care și-au extins aria de manifestare, dar și frecvența și intensitatea. O serie de uragane și alte fenomene similare sau seisme de magnitudine devastatoare afectează în general regiunile costiere, care sunt și cele mai populate areale, dar, în același timp, sunt și cele mai preferate locuri pentru turismul de litoral, cu toate componentele sale. Aceste schimbări climatice nu iartă nici zonele montane, influențând puternic regimul precipitațiilor, sezonabilitatea, aspecte importante pentru activitatea turistică.

O provocare recentă, cu un impact greu de anticipat, care a afectat toată omenirea și toate activitățile economice a reprezentat-o pandemia de COVID-19, din anul 2020. În secolul al XX-lea au mai fost astfel de crize sanitare, dar cadrul de manifestare a fost la nivel regional, iar consecințele nefaste nu au avut amploarea celor cauzate de virusul Sars-CoV-2. Pierderile pentru turism au fost inimaginabile. Aproape toate destinațiile turistice din lume au fost închise din cauza restricțiilor de călătorie.

Acest moment a produs schimbări importante în reluarea activității, dar și o reducere a volumului de activitate. Noile practici impuse de pandemie vor intra în practica curentă în mare măsură, pe lângă o serie de alte măsuri care vor transforma activitatea turistică, adaptând-o la era digitală în care ne aflăm, iar turismul inteligent (smart tourism), se va integra orașelor inteligente (smart cities), care au luat deja avânt și continuă să se dezvolte.

Nu în ultimul rând, trebuie să ținem seama de faptul că multe țări s-au axat pe exploatarea resurselor naturale, pe care le dețineau din abundență. Acest lucru a fost favorabil pentru dezvoltarea economică, însă resursele naturale sunt epuizabile, iar economia trebuia să se orienteze către alte sectoare de activitate, altele decât cele primare. Astfel, mai multe țări din Orientul Mijlociu, au ales să-și îndrepte atenția către sectorul de servicii,

în special către turism. Regiunea Orientului Mijlociu a devenit, asemenea Regiunii Asia-Pacific, una foarte dinamică în activitatea turistică.

Secolul al XXI-lea este un secol cu mari transformări și provocări, dar și cu noi oportunități și perspective, generate de progresul societății, care ne dau curajul să privim mai departe către era turismului spațial. Această nouă dimensiune a turismului, până de curând de domeniul science fiction acum a devenit realitate. Realizarea primului zbor cosmic turistic deschide porțile către noi orizonturi și poate că într-o zi, nu va fi doar un tip de turism exclusivist.

Capitolul 1

Turismul – fenomen dinamic

1.1. Turismul – sector cheie al economiei mondiale

Turismul este un fenomen dinamic, cu o dezvoltare impresionantă la începutul secolului al XXI-lea. Astfel, activitatea turistică a fost impulsionată într-un număr tot mai mare de țări, în special în țări cu economii emergente (Pop și colab., 2016), trecând peste barierele legate de distanță, context politic, social sau economic. De altfel, turismul a devenit o sursă importantă de venit pentru multe țări, mai ales pentru acele țări mici, insulare, în care turismul este principala sursă de venit, iar majoritatea populației este implicată în diverse activități turistice.

Creșterea fascinației pentru turism a fost motivată în mare măsură de beneficiile sale economice, pentru zonele de destinație. Numărul de turiști internaționali la nivel mondial a depășit 1 miliard, mai exact 1,035 miliarde, pentru prima dată în 2012 (Pop, 2014). Potrivit lui Taleb Rifai, Secretar General al Organizației Mondiale a Turismului, „faptul că turismul internațional a crescut peste așteptări, confirmă faptul că acum călătoriile fac parte din modelele de consum pentru un număr tot mai mare de persoane atât în țări cu economii avansate cât și în cele cu economii emergente” (UNWTO, 2013a). Acesta subliniază necesitatea de a considera, pe bună dreptate, turismul ca pe unul dintre pilonii cheie ai dezvoltării socio-economice, fiind un principal contributor la creșterea economică, exporturi și locuri de muncă.

În ultimele șapte decenii, turismul a experimentat extinderea și diversificarea continuă, cunoscând una dintre cele mai mari și cu cea mai rapidă creștere între sectoarele economiei mondiale. Cota de piață a

economiilor emergente a crescut de la 30% în 1980 la 47% în 2012, iar acesta se estimează că va ajunge la 57% până în 2030, echivalentul a peste un miliard de sosiri de turiști internaționali (UNWTO, 2013b). Această previziune optimistă la acel moment a fost puternic afectată de pandemia de COVID-19, care a avut un impact negativ, mai ales în zona emergentă asiatică, de unde a și pornit pandemia (Pop, 2020).

Pe baza informațiilor oferite de Consiliul Călătoriilor și Turismului (WTTC, 2022), contribuția totală a turismului la PIB-ul global în 2019, a fost de 10,3% iar trendul era previzionat a fi unul crescător. Activitatea turistică globală a atins niveluri ridicate înainte de izbucnirea pandemiei, însă pandemia de COVID-19, care a fost declarată la 11 martie 2020 (WHO, 2020), a redus drastic activitatea turistică. Turismul a fost una dintre cele mai afectate ramuri economice, astfel încât, în anul 2020, contribuția totală a acestei ramuri la PIB-ul global s-a redus la jumătate, adică la 5,3%, altfel spus s-a înregistrat un adevărat colaps al activității turistice, cu o scădere de 74% față de 2019 și doar 381 de milioane de turiști internaționali înregistrați față de aproape 1,5 miliarde în 2019 (UNWTO, 2021).

Anul 2021 a adus o speranță de refacere a sectorului turistic, cu o creștere ușoară, astfel încât să fie o participare de 6,1% la PIB (WTTC, 2022). Totuși, este greu de spus când se va putea reveni la situația din 2019, care a fost un an de vârf pentru turism (locul trei, după combustibili și produse chimice) în total exporturi, în valoare 1,7 trilioane USD (UNWTO, 2021).

1.2. Turistul și turismul

▪ Turistul

Dintre definițiile date turistului, aproape toate se raportează la modul de petrecere a timpului liber, în spații situate la o distanță față de domiciliu, cu scopul de a se deconecta, sau a practica acele activități care îi fac plăcere, pentru cel puțin o noapte, în unitățile de cazare. Această deplasare nu se realizează pentru a presta un serviciu remunerat.

Astfel, Stăncioiu (1999) definește turistul ca fiind un vizitator care se deplasează în scop turistic, pentru o perioadă mai mare de 24 de ore, cu cel puțin o înnopțare într-o altă localitate decât cea de reședință.

Erdeli și colab. (1999) consideră că turistul este o persoană care se deplasează în afara domiciliului său, pentru un interval de timp nedefinit, cu scopul principal al recreerii și refacerii fizico-psihiice.

După cum reiese din ambele definiții, turistul se deplasează într-un spațiu din afara zonei de rezidență, cu cazare pentru una sau mai multe nopți, dar nu se specifică pentru cât timp. Având în vedere că staționarea pe un teritoriu străin impune anumite reglementări, definiția dată de Organizația Mondială a Turismului (OMT), adaugă și o limită maximă de timp. Altfel spus, definiția dată de OMT turistului, după ce a trecut prin mai multe etape, este: orice persoană care se deplasează spre un loc situat în afara reședinței sale obișnuite, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și ale cărei motive principale de călătorie sunt altele decât exercitarea unei activități remunerate în locul vizitat și efectuează un sejur de cel puțin o noapte (sau 24 de ore).

Conform OMT, aspectul temporal este crucial pentru a face diferența între un turist și un excursionist. Cu toate acestea, acest concept este critic din moment ce încadrarea duratei de ședere nu este direct corelată cu psihologia turistului. Un astfel de cadru, cuprins între 24 de ore și un an, este util doar în scopuri statistice. De altfel, ar fi mai interesant de studiat modul de utilizare a timpului în industria turismului.

Excursionistul este o persoană care efectuează o vizită în alt loc decât cel de reședință cu durata mai mică de 24 de ore (fără înnoptare). Tot la excursioniști pot fi incluși și călătorii aflați în tranzit sau în croazieră, deoarece aceștia nu se cazează în țara pe care o vizitează.

Ținând cont de modul în care evoluează societatea, anumite definiții ar trebui revizuite și adaptate situației prezente. Astfel, putem adăuga un tip nou de turist și anume turistul hibrid. Noțiunea de turist hibrid este foarte importantă, deoarece aceasta ar putea afecta conținutul actualei definiții, agreate de cei mai mulți specialiști, cum ar fi absența remunerației (este considerat crucial de unii autori pentru a defini un turist). Cu toate acestea, remunerația ar putea fi doar un motiv al călătoriei și nu singurul scop.

Odată cu creșterea mobilității, mai multe persoane au optiunea de a alege unde să locuiască și să muncească, mai ales în condiții de activități care se pot desfășura la distanță (online) unind astfel activitățile de lucru cu cele recreative. Această situație s-a practicat în timpul pandemiei de

COVID-19 peste tot pe glob, atribuindu-se turistului hibrid și termenul de turist nomad.

De asemenea, unii indivizii caută locuri de muncă cu jumătate de normă sau sezoniere pentru a-și permite o călătorie. Acest lucru se întâlnește mai ales în marile orașe turistice, care necesită și resurse financiare dar și un timp mai îndelungat pentru a descoperi atracțiile turistice. Astfel de schimbări ilustrează cum industria turismului este transformată de comportamentele contemporane ale consumatorilor.

▪ **Turismul**

Turismul reprezintă un ansamblu de activități efectuate pentru și în scopul deplasării persoanelor pentru o perioadă nu mai mare de un an, într-un alt loc decât acela în care locuiesc și muncesc, a căror motivație poate fi vacanță, afaceri și alte scopuri (Stăncioiu, 1999).

Turismul este o ramură economică care imprimă unor teritorii sau localități un anumit specific, în raport cu natura resurselor exploatate în acest scop (Erdeli și colab., 1999). În funcție de spațiul în care se desfășoară deplasarea, turismul poate fi intern (național) sau extern (internațional).

Turismul este un fenomen social, cultural și economic care implică deplasarea oamenilor în țări sau locuri în afara mediului lor obișnuit în scopuri personale sau de afaceri/profesionale. Acești oameni sunt numiți vizitatori (care sunt fie turiști, fie excursioniști; rezidenți sau nerezidenți), iar turismul are de-a face cu activitățile lor, dintre care unele implică cheltuieli turistice (ONU, 2010).

Pornind de la această definiție, se poate observa că turismul nu înseamnă doar deplasarea oamenilor pentru diferite scopuri (fie de afaceri, fie de plăcere), ci el reprezintă un adevărat sistem, care include o serie de activități, servicii și sectoare implicate, care împreună alcătuiesc experiența turistică unică.

Turismul este un fenomen complex care se integrează sferei terțiare a domeniului economic, situându-se la interferența altor componente ale economiei naționale prin activitatea unităților de alimentație publică, a întreprinderilor hoteliere și a celor de transport; turismul este angajat direct în servirea turiștilor, iar prin activitatea agenților economici din construcții, agricultură, industrie alimentară, prestări de servicii este angajat indirect.

1.3. Etape în evoluția turismului

Deși turismul a luat avânt ca activitate economică în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, se dovedește că originile sunt foarte îndepărtate, existând diferite forme de manifestare încă din *Antichitate*. La vremea aceea, existau mai degrabă unele practici, care pot fi asociate cu diferite tipuri de turism din prezent, cum ar fi turismul religios, sportiv sau balnear. Astfel, pelerinajele la sanctuare au constituit o primă formă de manifestare turistică, practică în Grecia Antică sau în Egiptul Antic. Călătoriile erau lungi și dificile, deoarece mijloacele de transport erau rudimentare, iar căile de comunicație nu erau sigure.

O altă formă de manifestare a turismului, care ulterior a dat naștere turismului sportiv și de evenimente, își are originea tot în Grecia Antică, unde se practicau întrecerile sportive, cunoscute sub denumirea de Jocurile Olimpice. Ele se desfășurau în cinstea lui Zeus la Olimpia, la fiecare patru ani și reprezentau sărbători atletice și religioase. Reluarea Jocurilor Olimpice s-a realizat la sfârșitul secolului al XIX-lea de către Pierre de Coubertin, în 1896 la Atena.

Preocuparea romanilor pentru îngrijirea corporală, dar și pentru captarea izvoarelor termale și utilizarea acestora în scop terapeutic și balnear, este dovedită astăzi prin prezența unor amenajări de acest tip. Astfel, izvoare termale captate și utilizate în scop terapeutic se pot găsi pe teritoriul României la Germisara (Geoagiu-Băi), Băile Herculane, iar pe teritoriul Turciei la Hierapolis (Pamukkale).

O dată cu trecerea timpului și pe măsura noilor descoperiri din lumea științei și tehnicii, omul s-a deplasat mai ușor, iar dorința de cunoaștere, de descoperire a unor locuri noi, a dus la apariția unor practici, care ulterior, s-au regăsit în activitatea turistică. Au început să apară o serie de hanuri, locuri de popas, care ofereau cazare și hrană călătorilor, cât și pentru animalele care îi însoțeau în călătorie. Pe lângă aceste activități, au apărut și persoane care ofereau servicii de siguranță călătorilor, care cunoșteau bine locurile și puteau să-i ghideze pe aceștia. Această activitate poate fi asociată cu cea de ghid de mai târziu. Un rol deosebit de important în facilitarea circulației l-au avut căile de comunicație, romanii fiind recunoscuți ca fiind buni constructori de drumuri, poduri, viaducte.

Perioada Evului Mediu este caracterizată prin pelerinajele frecvente către locurile sacre ale credincioșilor creștini, musulmani sau către templele asiatice. O activitate culturală care începe să se dezvolte este legată de înființarea primelor universități care atrag studenți din locuri diferite. Aceste vechi universități sunt renumite pentru vechimea lor, pentru arhitectura și toate valorile pe care le păstrează și prezintă un interes turistic deosebit. De mare valoare sunt și impresiile de călătorie scrise de diplomați și oameni de cultură în timpul vizitelor întreprinse în teritorii străine.

Toate aceste călătorii întreprinse în secolele trecute pot fi considerate începuturi ale activității turistice, dacă se are în vedere scopul principal: de cunoaștere, de descoperire a unor locuri noi, de tratament, folosind ape cu efect terapeutic sau alte remedii naturiste.

Perioada marilor descoperiri geografice, când are loc descoperirea de noi rute maritime, noi teritorii, noi civilizații, impulsionează imaginația călătorului care dorește să cunoască lumea prin călătorii.

Perioada *turismului modern* se asociază cu perioada revoluției industriale, când se produce diversificarea mijloacelor de transport, iar condițiile de călătorie încep să se îmbunătățească. Este și o perioadă în care turismul balnear devine foarte atractiv pentru o clasă socială mai înstărită. Tot atunci, încep să fie organizate și deschise muzeele, iar tinerii cu o situație materială bună sunt trimiși să-și desăvârșească educația realizând tururi de cunoaștere și învățare în Europa. Erau preferate acele țări în care existau universități, unde au trăit sau trăiau artiștii faimoși ai vremii, pentru a le fi admirate operele de artă. Era chiar un obicei ca iernile să fie petrecute pe țărmul Mării Mediterane, unde climatul era mai blând și mai sănătos, în felul acesta conturându-se o vacanță prelungită. Aceste călătorii prelungite efectuate în Europa, care presupuneau un circuit, au stat la baza termenului de turism, de la Grand Tour.

Începutul secolului al XX-lea a fost marcat de un proces de emancipare, care s-a manifestat sub diferite forme, inclusiv în privința modului de practicare a turismului, care presupunea mai multă libertate de manifestare. Treptat, turismul a început să devină accesibil și persoanelor cu venituri mai modeste, iar din a doua jumătate a secolului al XX-lea, după încheierea celui de-al doilea Război Mondial, să devină un turism de masă.

Turismul de masă se caracterizează printr-o circulație turistică de amploare favorizată și de unele drepturi dobândite, cum ar fi: un program de

lucru raportat la capacitatea fizică a individului, un concediu plătit, programe sociale menite să susțină atât turismul, cât și capacitatea de recuperare a individului, care trebuia să fie sănătos și să aibă randament la locul de muncă. După 1950, încep marile amenajări turistice, care iau avânt mai ales în anii '70. Tot mai multe țări dezvoltă turismul pe baza unor programe clare. Un rol de mare însemnătate în dezvoltarea turismului l-a avut dezvoltarea transportului și, mai cu seamă, a celui aerian.

Dezvoltarea turismului internațional a fost stimulată și de apariția unor organizații de profil la nivel internațional, cum ar fi Organizația Mondială a Turismului (1970), prin transformarea mai multor entități de profil. Turismul face parte azi din existența omului modern și a devenit accesibil, oferind programe adecvate persoanelor de orice vârstă și condiții de călătorie facile.

1.4. Factori cu impact în dezvoltarea turismului

Factorii demografici au un rol deosebit de important în activitatea turistică, atât prin prisma consumatorului, cât și prin prisma celui care oferă serviciul turistic. Populația globului a crescut într-un ritm accelerat către sfârșitul secolului al XX-lea, ceea ce înseamnă că și cererea pentru serviciile turistice a crescut și continuă să crească. Dacă la începutul secolului al XIX-lea s-a înregistrat primul miliard de locuitori pe glob, iar al doilea miliard a fost marcat un secol mai târziu, populația pe glob se apropie simțitor de opt miliarde în deceniul al treilea al secolului XXI. O populație numeroasă, presupune și o circulație intensă, care în anul 2012, a reușit să atingă primul miliard de turiști internaționali. Dorința de a descoperi lumea, facilitată de tot mai mulți factori, conduce către o dezvoltare dinamică a turismului. În același timp, turismul este și un sector foarte ofertant în privința forței de muncă.

Factorii economici și factorii socio-culturali sunt deosebit de importanți, deoarece în desfășurarea acestei activități, turistul se bucură de modul în care își petrece timpul liber, folosind resursele financiare alocate în acest scop. Veniturile populației și timpul liber alocat practicării turismului sunt factori esențiali în desfășurarea acestei activități. Pe măsură ce veniturile populației au crescut, activitățile legate de petrecerea timpului

liber s-au diversificat, iar îngrijirea sănătății, activitățile recreative, activitățile culturale au devenit tot mai importante. Concediile plătite au contribuit masiv la dezvoltarea turismului în perioada de afirmare a turismului de masă. În ceea ce privește timpul liber, programul de lucru este reglementat, săptămâna de lucru s-a redus, oferind astfel și un timp de refacere a capacității de lucru (în week-end). În aceste zile libere de la sfârșitul săptămânii oamenii pot petrece timpul liber de care dispun prin activități recreative sau de tip city-break. Se încearcă, în viitor, ca perioada de repaus de la sfârșitul săptămânii să înceapă de joi, față de ziua de vineri, cu scopul de a oferi un repaus prelungit pentru acele activități solicitante și care permit acest program. Fiecare turist, în funcție de veniturile de care dispune, poate alege un tip de turism corespunzător dorințelor și posibilităților sale financiare.

Factorii politici și de securitate sunt deosebit de importanți, mai ales într-un secol care a început sub semnul atacurilor teroriste (11 septembrie 2001). Aceste acțiuni au lovit mai multe țări europene cu tradiție în turism, în mai multe rânduri. Toate aceste acțiuni au generat nesiguranță în rândul turiștilor, motiv pentru care au ales alte destinații mai sigure. Acest aspect este deosebit de important în asigurarea unor condiții optime și sigure de călătorie pentru turiști. Pierderile pentru turism sunt uriașe, mai ales dacă acest tip de eveniment are loc într-o țară mai puțin dezvoltată. Țările cu economii puternice se refac mai repede după aceste tragedii. O altă amenințare o constituie prezența unui conflict în apropierea granițelor unei țării. De exemplu, conflictul ruso-ucrainean pune în pericol activitatea turistică a țărilor vecine, prin sentimentul de nesiguranță generat în rândurile turiștilor. Tot de natură politică este și instabilitatea politică dintr-o țară, care poate genera revolte și alt tip de crize cu consecințe nefaste asupra turismului. Regimul vizelor este un alt aspect semnificativ în circulația turistică. Faptul că în cadrul Uniunii Europene, pentru statele membre circulația este facilă, a determinat creșterea fluxului turistic.

Factorii conjuncturali sunt variați și greu de anticipat. Sunt acele evenimente care se produc la un moment dat și au efecte devastatoare. Acești factori acționează direct sau indirect și asupra turismului, de aceea reziliența în turism este o necesitate. Astfel de episoade pot fi considerate: criza economică din anul 2008 și modul în care unele țări au fost afectate, Grecia fiind o economie greu încercată și o destinație turistică importantă;

accidentul produs la centrala nucleară de la Fukushima din anul 2011 (Japonia) ca urmare a unui tsunami; atacurile teroriste din stațiunea Sharm el-Sheikh din 2005 (Egipt), sau pandemia de COVID-19 din anul 2020, care a lovit întreaga omenire. Este cel mai devastator eveniment cu impact major asupra turismului pe glob. De la gripa spaniolă, de la începutul secolului al XX-lea, până la pandemia de COVID-19, nu au mai existat epidemii la scară globală, care să aibă un impact atât de mare, în condițiile medicinei moderne și a cercetărilor avansate în domeniu.

Viteza cu care s-a răspândit virusul Sars-CoV-2 a dus la scăderea dramatică a activității turistice, mai ales după declararea pandemiei de către Organizația Mondială a Sănătății (WHO, 2020). A fost afectat cu precădere turismul internațional, dar, în multe țări și turismul intern (Pop și Popescu, 2021) a avut de suferit, mai cu seama în perioada de lockdown.

Industria turistică este foarte vulnerabilă la numeroși factori, printre care dezastrele naturale, pandemiile, atacurile teroriste ș.a. (Yeh, 2020). Pandemiile nu sunt noi în istoria omenirii, iar secolul al XX-lea a fost de mai multe ori afectat de răspândirea unor viruși periculoși, care s-au manifestat mai mult pe plan regional, cu diferite intensități. Pandemiile de gripă sunt imprevizibile, dar sunt evenimente periodice, care pot avea urmări grave, atât pentru sănătatea oamenilor cât și în plan economic (Del Rio & Hernandez-Avila, 2009).

Cu toate că în perioada anilor 1970 se credea că bolile infecțioase au fost învinse și rămâneau de domeniul trecutului, începutul secolului al XXI-lea a fost marcat de astfel de epidemii, cum ar fi Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) și Highly Pathogenic Avian Influenza A(H5N1) în anii 2000, ca și Middle East Respiratory Syndrome (MERS) și Zika Virus Disease (ZVD) în anii 2010, (Yang and al., 2020; Hall, Scott & Gössling, 2020), iar pandemia de COVID-19 (Yeh, 2020) este, de asemenea, una dintre acestea, dar mult mai amenințătoare.

Țările care au trecut prin diferite epidemii și-au însușit unele practici de igienă personală, dar și o educație sanitară corespunzătoare (Chia & Oyeniran, 2020). O altă lecție importantă învățată din experiența statelor care au trecut prin epidemiile de gripă a constituit-o comunicarea, informarea cu privire la cele mai noi descoperiri și măsuri de prevenție, care pot fi aplicate și în potențialele noi pandemii sau urgențe ale sistemului de sănătate publică.

Un alt aspect important este cel legat de modul în care turismul se orientează către soluții reziliente, prin dezvoltarea unui turism orientat către îngrijirea sănătății, prin turismul medical, balnear sau de spa și wellness dar și a condițiilor sigure de călătorie.

Capitolul 2

Importanța geografiei turismului

Geografia turismului a fost relativ târziu considerată ca o ramură distinctă a geografiei, cu particularități proprii. Această recunoaștere s-a produs după cel de-al Doilea Război Mondial, în principal, pentru că numeroși specialiști au privit unilateral procesele și fenomenele desfășurate într-o zonă aparent marginală a existenței umane, precum recreerea și recuperarea fizico-psihologică (Cocean, 2005).

Astfel, lucrarea lui N. A. Rădulescu, *Asupra geografiei turismului*, din 1946, constituie prima lucrare în acest domeniu de cercetare, având în vedere că geografia turismului studiază „...relațiile dintre fenomenul turismului, mediul geografic și mediul social”. De altfel, până în 1950, turismul a fost aproape exclusiv un domeniu economic, datorită contribuției sale la dezvoltarea economică a țării. Mai mult, atenția asupra acestui subiect a crescut după 1960, când activitatea turistică era în expansiune, fiind strâns legată și de mediul înconjurător (Pop și colab., 2020).

Geografia studiază turismul ca fenomen spațial și temporal, care se desfășoară într-un mediu în interacțiune cu factorii sociali și de mediu, dar și ca activitate care are un impact incontestabil asupra mediului (Glăvan, 2010). Complexul de condiții naturale contribuie la formarea suportului material al tuturor activităților turistice și constă în motivații care declanșează fluxuri turistice, în principal atunci când caracteristicile sale au valori estetice unice (Cocean, 2005).

Problemele geografiei turismului au fost în atenția cercetătorilor, începând cu Congresul de la Varșovia din 1934 sau Congresul Internațional de Geografie de la Londra (1964), când profesorul japonez Jukio Asaka a prezentat principalele probleme ale turismului, în general și, în special, problemele industriei turistice japoneze, printre care regăsim, în primul